דברים העשוין להשאיל ולהשכיר ואמר לקוחין הן בידי אינו נאמן. וקשה דאמר בפ׳ כל הנשבעין (שבועות דף מו. ושם) א״ר יהודה דאמר שמואל שהטמין כלים תחת כנפיו וילא ואמר לקוחין הן בידי אין נאמן ולא אמרן אלא בבעל הבית שאינו עשוי למכור כליו ולא אמרן אלא בדברים שאין עשוין להטמין ולא אמרן אלא בדברי׳ העשוין להשאיל ולהשכיר אלמא דאפילו בדברים העשוין להשאיל ולהשכיר נאמן אי ליכא כל הני מילי דקאמר שאין עשוי למכור כליו וכלים שאין דרכן להטמין[א] ומדאמר לר״ת דגרס התם וכולהו נמי כי ליתנהו[ב] לא אמרן אלא בדברים שאין עשוין להטמין ולא אמרן אלא בדברים העשוין להשאיל ולהשכיר[ג] אבל דברים העשוין להשאיל ולהשכיר אפי׳ ליתנהו לחד מהני אין נאמן[ד] וכן גורס רב האי בשבועות (שבועות מ) וכן ר״מ וכן מוכח בשילהי המקבל (ב״מ דף קטז.) ור״ת[ה] דתנא בהגוזל בתרא (ב״ק דף קיד:) המכיר כליו וספריו ביד אחר וילא שם גנבה בעיר ישבע כמה הוליא ויטול והשתא אפי׳ לא ילא שם גנבה יהא נאמן לומר שגנבוה מיגו דאי בעי אמר השתא לך דספרים הן עשוין להשאיל דאפי׳ ספרא דאגדתא אמר הכא דעשוין להשאיל כ״ש אחר ספרים כדאמר בנערה שנתפתתה (כתובות דף נ.) ולדקתו עומדת לעד זה הכותב ספרים ומשאילן לאחרים ואין לומר דלא מהימן במיגו לומר דגנובים (ו) משום דאחזוקי אינשי בגנבי לא מחזקינן כדאמר בכל הנשבעין (שבועות דף מו:) דלא דמי להתם ודאי אינו נאמן לאחזוקי הוהו גברא בגנבי אפי׳ במיגו אבל הכא שאינו אומר פלוני גנבם אלא שהם גנובים[ז] מהימן ספיר דכמה גנבים יש בעולם ואין לומר נמי דלאו מיגו הוא שאינו טוען ברלון השאלתי לך לפי שאותו יודע בו שהוא משקר דהא לעיל (דף לא.) אמר דנאמן לומר של אבותי הוא שלקחוה מאבותיך במיגו דאי בעי אמר מינך זביניתיה אע״פ שהוא יודע דלאו מייה זבנה וכן בפרק שני דכתובות (דף טו: וע״ש בתוס׳ ד״ה ומודה) תנן דנאמן לומר שדה זו של אביך היתה ולקחתיה הימנו במיגו דאי בעי אמר לא היתה של אביך מעולם אע״פ שהבן יודע שהיתה של אביו ומהנהו עזי דאכלי חושלי בנהרדעא לעיל (דף לו.) אין רואה דאיכא למימר כגון שמכחישו ואומר שלא אכלו כל כך דהשתא הוי מיגו טוב ותירץ ר״ת דהתם מיירי באדם שאין (ח) עשוין להשאיל ולהשכיר לזה שקנאם כגון דלא גייס ביה ולפי זה אם עשוי להשאיל לו אפי׳ לא ילא לו שם גנבה נאמן לומר שהם גנובים במיגו ולמה״ר (ט) דודי נראה דלא מהימן במיגו דהוי מיגו דהויא אע״פ שנוטל דמים שהוליא[ו]:

אימא מעיסתו קימין. אע״ג דלא טעין הכי אלא אומר מבית אבי אמת מ״מ נאמן במיגו דאי בעי אמר מעיסתי קמלתי:

דטרחא קמי יתמי אימא לא גזלה מיתמי. קשה לרשב״ם דאדרבה מהאי טעמא דטרחא קמי יתמי גזלה מיתמי כדאמר בהשולח (גיטין דף לה.) בההוא הנאה דטרחא קמי יתמי אתיא לאורויי ותירץ הה״ר קאמר הכא קמ״ל דלא אמרינן דלא גזלה אלא אדרבה אתיא לאורויי כדאמר בגיטין:

נעל וגדר כל שהוא בו׳. בגמרא פר״ש[ז] דהאי נעל היינו שקבע מנעול בדלת דהוי בנין אבל סגר הדלת ונעל במפתח בנכסי הגר דליכא דמסר ליה לא הוי חזקה דאין זה אלא כמבריח אדי מנכסי חבירו אע״ג דברים פסקיס (דף ד. ושם ד״ה אם) אמר דמשמסר לו מפתח הוי הבית בחזקת שוכר לבדקו וה״ה לקנותו ה״מ

עין משפט נר מצוה

רטז א מיי׳ פ״ח מהל׳ טוען הלכה ג סמג עשין פט טוש״ע ח״מ סי׳ עב סעיף יח וסי׳ קנב ס״ה:
רטז ב ג מיי׳ פ״ט מהל׳ נחלות הלכה ח סמג לאוין פח טוש״ע ח״מ סי׳ סב:
ריז ד מיי׳ שם ופכ״ב מהל׳ טוש״ע שם ועוש״ע אה״ע סי׳ פו סעי׳ ג ופ״ש בהג״ה:
ריח ה מיי׳ פ״ח מהל׳ מכירה הלכה ח סמג עשין פב טוש״ע ח״מ סי׳ קנב סעיף ב:

רבינו גרשום

מצי טעין לקוחות הן בידי אינהו נמי לא מצי טעני וקשיא: אמר רב חסדא לא שנו. הא דאמרן דאינו נאמן דעליו להביא ראיה שהן שלו אלא שאין חלוקין בעיסתן. כלומר שעדיין לא חלקו ירושתן ואוכלין יחד מעיסה אחת: אבל חלוקין בעיסתן. שכבר חלקו ואעפ״כ נושא ונותן בחלקם ודאי על האחין להביא ראיה דאינו שלו דאי לא מייתו ראיה (ו) מוחזק זה בזה דאימור מעיסתו קיבץ. כלומר ממזונותיו צמצם וקיבץ ממון ועשה אלו אונות ושטרות ולהכי כתובין על שמו: בעדים. שיודעין שהם שלו: בקיום דשטר. שאם קיימו בית דין אלו שטרות על שמו דכתבי הכי שטרא של פלוני נפק לקדמנא ודאי שלו הן דבית דין לא הוי מקיימי על שמו אי לא דבקיאי דהן שלו: הא רב ושמואל הא רבה ורב ששת. כולהו גילו טעמיהו בדבר זה: מר כמאן סבירא ליה. כלומר מה דעתך בזה: וכן אשה אלמנה שנושאת ונותנת בתוך הבית. של יתומין דעדיין לא נסתלקה מהם: שנפלו לי מבית אבי אמא. והוא הדין שנפלו לה מאביה עצמה לאחר מיתת בעלה דהכי יכולה למימר: אימא לא גזלה מיתמי. והוא המינמנא ועל היתומים לאיתויי ראיה. קמ״ל דאפי׳ הכי לא מהימנא אי לא מייתא ראיה: **פיסקא** במה דברים אמורים. דצריך חזקה ג׳ שנים: במחזיק. כלומר כגון כל הני דאמרן לעיל דזה המחזיק טוען לקחתי והמערער אומר לא מכרתי דאינו מודה לו אבל היכא דמכר או נותן מתנה צריך כל אחד להחזיק בחלקו כדי שלא יהיו יכולין לחזור בהן. וכן המחזיק בנכסי הגר שמת אינן צריכין ג׳ שנים לחזקה. אלא נעל שסתם פתח כל שהוא או פרץ בו מעט או גדר כל שהוא לאלתר הוי חזקה: בקדושין בבית המדרש של לוי: בפניו לא צריך למימר ליה לך חזק וקני. כלומר אם המקבל הוא שם בפני הנותן לא צריך למימר ליה הנותן לך חזק וקני אע״ג דלא קאמר ליה אי מחזיק מקבל בנעל וגדר כל שהוא קני. אבל שלא בפניו כגון שהקרקע בעיר אחרת

ו) נ״ל אין מוציאין ממוקצתו דמוחזק זה בזה.

מסורת הש״ס

ו) נב״ר הרפ״ש שרביא ועי׳ תוס׳ לקמן נב. ד״ה נעל וכ״כ בחלילות פ״ מפני מי׳ קלטן.
ב) [מוספפת דקדושין פ״ו].
ג) נב״ר״ש הוא רבי יהודה נאון.
רש״ן, ד) נ״ל ונקוטי. דק״ס.

גליון הש״ס

רשב״ם ד״ה ופסק כו׳ ובפרבא דאמוראי שייך לומר קשיא. עי׳ מהרלבין דף עב ע״ב בהש״ר ד״ה קשיא ומס דף קיב ע״ב בהש״ר ד״ה קשיא ובנאמר שבע שם ועי׳ לקמן דף קמ ע״ב בהש״ס ד״ה קשיא ובפלפולא חריפתא שם על הרא״ש ומוא״ק דף ב׳ ע״ב בתוספות ד״ה חייב שתים:

הגהות הב״ח

(א) גב׳ דלמקני בעלמא הוא דבעי נעל וגדר ופרץ וכו׳ תני רב שרביא בקדושין דבי לוי נעל וגדר ופרץ: (ב) רש״ם ד״ה בקיום וכו׳ שטר זה דבריו: (ג) ד״ה מאי וקן וכו׳ ומאי רבותא. ר״ב ד״ה ע״ב דף ק״ב ע״ב: (ד) ד״ה בקדושין דבי לוי בתוספתא (בבריימתא) תו״מ וז״ב הגהה היא: (ה) תוס׳ ד״ה דברים וכו׳ וא״ת הא דתנא וכו׳ ויגא לו שם גנובה: (ו) **בא״ד** דנגובים **הם** משום: (ז) **בא״ד** בלתם שאין עשוי להשאיל: (ח) **בא״ד** ולמה״ר דוד נראה:

מוסף תוספות

א. ולא משמע [הכא דמיירי בכל אלו] מדלא נקט אלא דברים העשויין להשאיל ולהשכיר. תוס׳ הרא״ש שבועות מו: ב. נאמן לומר לקוחין הן בידי. שבועות מו: תוד״ה מעושנו. ג. וכגון דהוי אינישי דצניע אי דברים בלתם שאין עשוי להשאיל: (ח) **בא״ד** ולמה״ר דוד נראה:

כדשלח רב הונא בר אבין [א]דברים העשוין להשאיל ולהשכיר ואמר לקוחין הן בידי אינו נאמן קשיא: אמר רב חסדא [ב]לא שנו אלא דאין חלוקין בעיסתן אבל חלוקים בעיסתן אימור מעיסתו קימץ ראיה במאי רבה אמר [ג]ראיה בעדים רב ששת אמר ראיה בקיום השטר אמר ליה רבא לרב נחמן הא רב והא שמואל הא רבה והא רב ששת מר כמאן סבירא ליה א״ל אנא מתניתא ידענא דתניא אחד מן האחין שהיה נותן ונושא בתוך הבית והיו אונות ושטרות יוצאין על שמו ואמר שלי הן שנפלו לי מבית אבי אמא עליו להביא ראיה וכן [ד]האשה שהיא נושאת ונותנת בתוך הבית והיו אונות ושטרות יוצאין על שמה ואמרה שלי הן שנפלו לי מבית אבי אבא או מבית אבי אמא עליה להביא ראיה מאי וכן מהו דתימא אשה כיון דשביחא לה מילתא דאמרי קא טרחא קמי יתמי לא גזלה מיתמי קא משמע לן: במה דברים אמורים במחזיק אבל בנותן מתנה והאחין שחלקו וכו׳: אטו כל הני דאמרינן לאו בני חזקה נינהו חסורי מחסרא והכי קתני במה דברים אמורים בחזקה שיש עמה טענה כגון מוכר אומר לא מכרתי ולוקח אומר לקחתי אבל חזקה שאין עמה טענה כגון נותן מתנה והאחין שחלקו והמחזיק בנכסי הגר דלמקני בעלמא הוא [ה]נעל גדר פרץ כל שהוא הרי זו חזקה תני רב [ו]הושעיא בקדושין דבי לוי [ז]נעל גדר פרץ כל שהוא בפניו הרי זו חזקה בפניו אין שלא בפניו לא אמר רבא [ח]הכי קאמר בפניו לא צריך למימר ליה לך חזק וקני שלא

כדשלח רב הונא כו׳. כלומר להכי אפקינהו רבא משום דדברים העשויין להשאיל ולהשכיר אין אדם נאמן לומר לקוח הוא בידי כדשלח רב הונא: **קשיא.** לדידן קשיא אמאי אמר שמואל [ע״ב] מודי לי אבא כו׳: ופסק ר׳ חננאל דהלכתא כשמואל דהיכא דמית על האחין להניח ראיה וכן פירש נקטינן מרבותי ז״ל כל היכא דאמר בגמ׳ תיובתא דפלוני תיובתא בטלו דברי מי שהתיובתא עליו לגמרי אבל היכא דעלתה בקשיא כי הך דשמואל לא בטלו דבריו דאמרינן לא הוה בריה להן דבטלה שמועה זו לגמרי אלא לא אשתכח פירוקא בההוא שעתא דתליא וקיימא. ואעפ״כ אין נראה בעיני דלא שנא תיובתא ולא שנא קשיא דקאי אמילתא דאמוראי חדא היא ולא הויא עיקר אלא לגבי תיובתא׳ ממשנה או מברייתא שייך לומר תיובתא ומפירכא דאמוראי שייך למימר קשיא והא דשמואל נראה בעיני דלא סמכינן עליה כל עיקר וכן בפי׳ ר״מ כתב מרי״ם גאון כי זה שאמר שמואל ומודי לי אבא שאם מת על האחין להניח ראיה אין הלכה כמותו: **לא שנו.** הא דקאמר רב [ע״ב] עליו להניח ראיה: **אלא שאין חלוקין.** בשום דבר בעולם אפי׳ בעיסתן הלכך מאין לו לזה כלום בלא אחיו: **קימץ.** עלרן ביותר ולכך נתעשר והיה לו ממון לבדו שאין לאחיו חלק בו ומהממון ההוא לקח קרקעות והלוה לאחרים: **ראיה במאי.** אדרבה קאי שהלכה כמותו דאי אדשמואל היכי אמר רב ששת ראיה בקיום השטר והרי לשמואל דאית ליה על האחין להניח ראיה צריך להן לפסול שטרו של זה ולא לקיימו: **ראיה בעדים.** על בעל השטר להניח ראיה דמעיסתו קימץ או מאבי אמו ילא והיה ממון של שטרות הללו שלו: **בקיום השטר.** שכתבו לו בית דין הנפק על שטר זה [ג] וכיון דקיימוהו ב״ד בדקו השטר ומקרו ועמדו על אמיתת הדבר שכל הכתוב בשטר אמת הוא והשטר הרי כתוב בשמו של זה: **הא רבה והא רב ששת.** דפליגי אליבא דרב ואי כרב סבירא לך ראיה במאי אי כרבה אי כרב ששת: **מתניתא ידענא.** כרב ומיהו לא פירש לי אי כרבה אי כרב ששת: ורבינו חננאל פסק בעדים צריך להניח ראיה ולא בקיום השטר דהא אפי׳ רב ששת מודי דראיה בעדים שזה יותר מקיום השטר: **וכן האשה.** אלמנה: **מביא אבי אבא.** ה״נ מלי למימר מביא אבא ומשום ריבא דקתני מביא אבי אמא קתני נמי סיפא מביא אבי אבא: **מאי וכן.** דמשמע ואפי׳ האשה דינה כן [ד] ומאי רבותא איכא טפי דקתני וכן הכי הוה ליה למיתני אשה שהיתה נושאת ונותנת כו׳ וליכא דתנא לומר שני דברים שוין וזימנין דאמרינן דצריכי תרוייהו אבל הכא דקתני וכן משמע דבלא זו אף זו קתני: **דשביחא לה מילתא.** חשיבות היא לה שמאמינין אותה בית דין לעשותה אפוטרופוס בשל יתומין וגם משבחין אותה בני אדם על כך ומקושי״ד גדול תאמר על שלהן שהוא שלה וסל״ל דליאמנה קא משמע לן: בבבא בתרא ירושלמי׳ [פ״ג ה״ה] אין לאיש חזקה בנכסי אשתו בחיי אשתו אבל לאחר מיתת אשתו יש לו חזקה ולא לאשה בחיי בעלה בנכסי בעל אבל לאחר מיתת בעלה יש לה חזקה ולא לאב בנכסי הבן בחיי הבן אבל לאחר מיתת הבן יש לו חזקה ולא לבן בנכסי האב בחיי האב אבל לאחר מיתת האב יש לו חזקה. ואיכא לדמויי להך דתניא לעיל [ע״ב] בן שחלק ואשה שנתגרשה כו׳: במתני׳ [לעיל מב.] לא גרסינן **ופרץ בפניו** דהא נכסי הגר לא שייך ביה בפניו דהא מית ליה הגר: **אטו כל הני דאמרינן.** לקמן במתני׳ נותן מתנה ואחין שחלקו לאו על ידי חזקה דנעל גדר הן קונין דקתני מתני׳ בתמיה: **במה דברים אמורים.** דבעינן ג׳ שנים: **בחזקה שיש עמה טענה.** שבעל הקרקע מודה לו ליטלה כגון נותן מתנה כו׳ כיון דנעל גדר ופרץ כל שהוא בפני עדים הויא חזקה לקנות אלא יוכל לחזור עוד זה בזה: **בקדושין דבי לוי.** בתוספתא (ד) בבריתא דמס׳ קדושין שסידר לוי כמו שסידרו ר׳ חייא ור׳ הושעיא: **נעל וגדר ופרץ בפניו.** במקח וממכר מיירי דתנן בקידושין (דף כו.) דקרקע נקנית בחזקה: ומתמה גמ׳ **בפניו הוא דהוי חזקה אבל שלא בפניו.** דמוכר אם נעל וגדר אלא בפניו לא תיהוי חזקה בתמיה: **ה״ק.** אם גדר ופרץ לוקח בפניו דמוכר לא צריך למימר ליה מוכר לוקחה לך חזק וקני אלא מכיון שנתרצה לו למכרה בכך וכן מעות והמחזיק זה בפניו הויא חזקה דניחא ליה בהך חזקה והלכך שתיק ולא יוכל לחזור בו עוד והלוקח נתחייב לו דמי מקחו: שלא

שלא בפניו ל"ל כו'. אם בא להחזיק שלא בפניו דמוכר כגון בעיר אחרת או אפי' באותה העיר שלא מדעתו של מוכר לא הויא חזקה אלא מ"כ מ"ל מוכר לעוקה לך חזק וקני ואפי' אם נתן לו מעות לא קני במעות כגון בעיר שכותבין שטר דאין הכסף מועיל עד שיחזיק או עד שיכתוב השטר כדאמרי' בפ"ק דקדושין (דף כו.) עלה דהך משנה נכסים שיש להם אחריות נקנין בכסף כו' אמר רב נ"ש אלא במקום שאין כותבין את השטר אבל במקום שכותבין את השטר לא קנה עד שיכתוב לו את השטר ואי פריש פריש שפירש בכסף אקנה קנין גמור בלא חזקה ושטר אבל מסתמא לא קני במעות עד דמחזיק: **בעי רב.** הך בריתא הוה שמיעא ליה דקתני בפניו אבל שלא בפניו לא הויא חזקה עד דמ"ל בהדיא לך חזק וקני וקמבעיא ליה מי לימא דבמכירה מיירי אבל במתנה מכיון שאמר לו (ב) נותנני לו קרקע זו והלך והחזיק שלא בפניו הויא חזקה ואע"ג דלא מ"ל לך חזק וקני וכדמפרש טעמא לקמיה דנותן בעין יפה נותן או דלמא לא שנא: **מאי מיבעי ליה נאכא.** במתנה טפי ממכר ק"ו הוא דלא קני עד דמ"ל לך חזק וקני: **ומה מכר דקיביב ליה זוזי.** לוקח למוכר היום ולמחר לאחר שיחזיק שהרי ע"מ כן הוא מחזיק כדי לפרוע דמיס למוכר דמוכר לא מפסיד כיון (ג) דקבל כל הדמיס מ"מ יהיב ליה (ג) מקמי דמחזיק זוזי לא קנה כדפרישית לעיל וכגון במקום שכותבין את השטר כדתניא בקדושין (דף כז.) מכר לו י' שדות בי' מדינות כיון שהחזיק בשדה אחת קנה כולן מה שאין בשניהן בד"א שנתן לו דמי כולן כו' אלמא אחר נתינת דמיס בעינן חזקה ואפ"ה אי מ"ל מוכר לעוקה לך חזק וקני הוי חזקה ואי לא לא: **מתנה.** דאין לו כי אם חסרון ממונו לא כל שכן דלריך למימר ליה לך חזק וקני ולא ליהוי חזקה עד דמ"ל דדלמא לכשירלה להחזיק כבר חזר בו ממתנתו: **ורב.** דקבעי לה סבר איכא למימר מאן דיהב מתנה בעין יפה יהיב שממתת חיבה נתן לו והלכך ניחא ליה שילך ויחזיק ואיכא למימר דכמאן דמ"ל דמי והלכך מספקא ליה. ושמואל נמי דפשיטא ליה ס"ל היכא אמרינן בעין יפה נותן ה"מ כגון לאחר שהחזיק ונתקיימה המתנה הוא דאמרינן בעין יפה נותן לו מכל וכל שלא שייר לעצמו במתנה זו (ד) דאמרן לעיל [נא.] המוכר שדהו לאשתו קנתה והבעל אוכל פירות במתנה קנתה ואין הבעל אוכל פירות אבל כל זמן דמספקא לן אי גמר להקנות המתנה או לא מספק אין לנו לומר שנתן את שלו במתנה עד דמפרש ואומר לך חזק וקני: **דאמר שמואל** (ה) **גדר גדר.** שהיה בנוי פחות מי' והשלימו לעשרה לפי שלא יוכלו לעלות עליו וליכנס בשדה: **פרץ פרלה.** הרחיב הפרלה: **דמעיקרא.** כשהיה פחות מי' לא הוו סלקי לה אין יכולין לעלות דרך עליו ליכנס בשדה כשהיה עשוי בשיפוע או היה בנוי על מקום מדרון: **והשתא נמי לא סלקי לה מאי קעביד.** ואמאי הוי חזקה דכל בנין בלא טורף לא הויא חזקה: **ואלא דמעיקרא הוו סלקי לה.** מיהא בדוחקא והשתא שהשלימו לעשרה לא סלקי לה כלל טובא עביד ואין זה ראוי לקרות כל שהוא ואע"פ שבנין כל שהוא גדר: **והשתא סלקי לה בדוחקא.** והיינו כל שהוא דכל שהוא אהני דהא אכתי סלקי לה קלת. והאי דנקט שמואל והשלימו לעשרה לאו דוקא דה"ה לפחות מי' (והוא) דהשתא אהני דסלקי בדוחקא ומעיקרא הוו סלקי לה ברווחא ואורחא דמילתא נקט דסתם השלימו לעשרה מעיקרא סלקי לה ברווחא והשתא סלקי לה בדוחקא: **והשתא קעיילי לה ברווחא.** דפורצתא אהני. ולא בעי לתרוצי דמעיקרא לא עיילי כלל והשתא עיילי לה בדוחק דטובא עבד דשוייה פתח. וגבי נעל כל שהוא נמי איכא לפרושי כה"ג שסתם פתח קתימה כל שהוא דמעיקרא עיילי לה ברווחא והשתא עיילי לה בדוחקא מ"ג שקבע מנעול בדלת לנעול בו הייטו בנין אבל סגר את הדלת ונעל במפתח בנכסי הגר אינה חזקה דאין זה אלא עושה מלוה לשמור בית חבירו ומבריח אדי מנכסי חבירו הוא כלקמן בשמעתין. ואע"ג דגבי שכירות בתים אמרי' בפסחים (דף ד.) משמסר לו מפתחות הוי בחזקת שוכר וה"ה לגבי לקנותו ה"מ במוכר ומשכיר לחבירו אבל בנכסי הגר מי מסר לו מפתחות שיקנה הלכך צריך בנין כל שהוא: **נתן לרוב.** בחור שבגדר השדה. וכולה שמעתי' בנכסי הגר קלי וה"ה לקונה דבר מחבירו: **נעל לרוב.** מן הגדר ועשה בו נקב: **ה"ז חזקה.** וכגון דמהני לשדה כדמפרש ואזיל: **מאי נתן כו'.** למאי אהני האי נתינה ונטילה דליהוי חזקה: **אילימא נתן לרוב וסכר מיא.** דאם נהר שוטף ורוצה ליכנס דרך נקב ובא זה וסתם את הנקב בלרוב וסכר את המים מן השדה שלא יכנסו בו (ו) שלא ישטפו את השדה: **ואפיק מינה מיא.** שנאספו לה מים בלד האחד ועשה נקב בלד השני כדי שיצאו לאחר: **האי מבריח אדי וכו'.** הא למה זה דומה למשיב אבידה דכל ישראל מצווין להציל ממון חבריהם מן ההיזק ואין קרוי חזקה אלא דומיא דגדר ופרץ שעושה בו בנין או בנין אב ותיקון הלריך לו לשדה כגון משקה מים או זומר או זורע או חורש: **דלמד נה מיא.** כמו למיד פתיל (במדבר יט) וילמדו לבעל פעור (תהלים קו). חיבר (ז) המים שבתוכו שלא יצאו לחוץ וזהו כמו משקה את השדה דומיא דחורש שמתקן את השדה ומייפו בהשקאה זו: **דפתח ליה מיא.** ע"י נטילת לרור נכנסו המים מן הנהר דרך חור שבכותל: **ומ"ר אפי אר"י ב' שדות.** שלא גר הסמוכין זה לזה אלא שיש מלר אחד ביניהן: **החזיק באחת מהן.** כגון דרפק בה (ח) כדלקמן [נד.] ונתכוין לקנותה לבדה ולהבריחה לא נתן לב לקנות קנאה לאותה שדה לבדה ואי לא הוה מלר בינתייהו הוה קני את כולה משתמע בחפירה כל שהוא:

לקנות

א) [לקמן סה. ע"ש.], **ב)** [נדרים לג. ב"ק נח.], **ג)** [ע"ל דמקבלן],

ד) [לקמן סה. ע"ש.], **ה)** [נדרים לג. ב"ק נח.], **ו)** [ע"ל דמקבלן],

הגהות הב"ח

(א) גמ' דלמד ליה מיא נעל לרוב דפתח ליה מיא: **(ב)** רשב"ם ד"ה בעי רב וכו' מכיון שאמר לו נתתי ל: **(ג)** ד"ה ומה מכר וכו' א"י יהיב ליה זוזי מקמי דמחזיק לא קנה: וסס בא"ל מה שאין בפניהן. נ"ב פי' דבכסף ובשטר אין מועיל קנין שדה אחת בשאר שדות: **(ד)** ד"ה ורב דקבעי וכו' בשתמת זו כלום בדאמרינן: **(ה)** ד"ה דאמר שמואל גבי גדר שהיה: **(ו)** ד"ה אילימא וכו' דלמד וכו' מיכר את המים: **(ח)** ד"ה החזיק וכו' דרפק בה פורתא כלקמן: **(ט)** תוס' ד"ה אפי' וכו' ל"ג ליה דהיכי מצי למימר וכו' לא עיילו בה הא וכו' כספרים דגרסי דמעיקרא:

מוסף תוספות

א. דמסירת מפתח כאומר לו לך חזק וקני. רשב"א. ולכשיחזיק יקנה. ר"ן. ב. דאותו שאין בידו מפתח איך יכנס ויבדוק. תוס' פסחים ד. ועי"ש. ובריטב"א מצ: דמשום דבדיקת חמץ דרבנן, דמדאורייתא בביטול בעלמא סגי, לא הטילו חובה זו אלא על מי שספק בידו לעשות יותר וזהו מי שהמפתח בידו. ג. כדרך שהבעלים נועלין בתיהם כדי למנוע מהם רגל כל אדם. רשב"א. ועיין ריטב"א. ד. ופתיחת בית נמי (דהא קאמר בהזורק, ותיחוד ותפתח) אין דרך בני אדם לפתוח בית שאינו להם כשהוא נעול בחוץ. רמ"ה יומא. ועיין ריטב"א. ה. עיין בר"ן.

עין משפט נר מצוה

ריט א מיי' פ"א מהל' מכירה הל' ח סמג עשין עב טוש"ע מ"מ סי' קנב סעיף ב:

רכ ב מיי' שם הל' יא טוש"ע שם ס"ד ועיין בטור ובב"י:

רכא ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף ה:

רכב ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד:

רכג ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף ה:

רכד ו מיי' שם הל' יב טוש"ע שם סעיף ו:

רכה ז מיי' פ"א מהל' זכיה הלכה ז סמג שם טוש"ע מ"מ סי' ערה סעיף מ:

רבינו גרשום

אע"ג דמחזיק המקבל לא קני עד דאמר ליה המוכר לך חזק וקנה: במתנה היאך. צריך למימר ליה לך חזק וקנה או לא. מי אמרינן בעין יפה נותן וקנה המקבל אע"ג דלא אמר ליה לך חזק וקנה: גדר גדר. שהיה קרוב לעשרה והשלימו המקבל לעשרה: שיכנס ויצא בה. דרך אותה פירצה הויא חזקה: דמעיקרא כשגדרה הנותן הוו סלקי ליה אינשי על אותו גדר ועכשיו הגביהו זה מקבל דלא יכלי אינשי למיסלק לה: טובא עבד. ואמאי קרי ליה כל שהוא: אי נימא נתן דסכר מיניה מיא. כלומר שראה מים שהיו באין דרך חור אחד לשטוף את השדה ונתן צרור באותו חור כדי שיעבב המים שלא ישטפו את השדה: נטל דאפיק מיא מיניה. שהיה כל השדה מלאה ולא היו יכולין לצאת ממנה ונטל זה צרור אחד מפאת השדה ויצאו המים דרך נטילת הצרור: האי מבריח ארי. כלומר מה חזקה הויא זו הא מצי למימר ליה הנותן או אחד מן האחין מצוה עבודת שהצלת נכסי כי כן חובה לבר ישראל להציל ממון חבירו ולא הויא חזקה: אלא נתן צרור דצמד לה מיא. שהיתה שדה בית השלחין דצריך לה מים הרבה וצמד לה. שסכך בצרור דרך צאת המים שלא יצאו מן השדה ולא סגי לה בלי מים: נטל דפתח לה מיא. שנטל צרור א' ועשה דרך למים ליכנס דרך נטילת אותו צרור דבעניין זה ודאי [הוי] חזקה: ב' שדות. של נכסי

ס"מ במוכר ומשכיר לחבירו דאיכא דמסר ליה דליקני אבל בנכסי הגר מאן מסר ליה דליקני ואין נראה לר"י דהכדיא אמר בפרק הפרה (ב"ק דף נב. ושם ד"ה כיון) דלא קנה במסירת מפתח ולא מהני מסירת מפתח אלא שלא יכנסו לומר לו לך חזק וקני [א] ודוקא גבי בדיקת חמץ הוא דתלי במסירת מפתח דמי שמפתח בידו עליו לבדוק לפי שבידו ליכנס ולבדוק [ב] ומה שפי' נמי דלא קני בנעילת דלת לא משמע כן בגיטין בהזורק (דף עז: ושם) דקאמר תיזיל איהי ותיחוד ותפתח אלמא בנעילה לחודה קניא שלא היתה יכולה לעשות מנעול דבשבת היה ואפי' דאסור לקנות בשבת בשב"מ שרי שלא תטרף דעתו עליו כדאמר לקמן ולא דמי נעילת דלת למבריח אדי דדוקא נתן לרור דסכר מינה מיא הוא דאמר בסמוך דהוי מבריח אדי אבל הכא שנועל בפני כל אדם ואין מניח אדם ליכנס [ג] מוכח מילתא שהבית הוא שלו וקני בנעילה לחוד [ד] וכן מוכח לקמן (דף מז.) גבי הא דתנן אלו דברים שיש להן חזקה ואלו דברים שאין להם חזקה ופריך בגמ' מ"ש רישא ומ"ש סיפא אמר עולא כל שאילו בנכסי הגר לא קנה כו' וקתני סיפא הכנים תרנגולין בתוך הבית ה"ז חזקה וקנה נמי בנכסי הגר וה"ט דהתם דקנה משום דמסתמא כשנתן שם תרנגולין נעל דלת לשמרן אלמא דקנה בנעילה אבל קשה לרשב"א דאמר לקמן הבונה פלטרין בנכסי הגר ובא אחר והעמיד להן דלתות קנה והתם מיירי בנעל דאי לא נעל אמאי קנה הא לבני בעלמא הוא דאפיך כמו קמא שכל אדם יכול ליכנס כשלא נעל אלא ודאי בנעל מיירי ומשמע דוקא שהעמיד דלתות אבל לא העמיד דלתות לא קנה בנעילה: (נעיל): **נעל** וגדר **ופרץ כל שהוא.** פ"ה דל"ג בפניו משום דבנכסי הגר לא שייך לפניו ואינה קשיא דאיכא למימר משום דנותן מתנה ואחין שחלקו נקט בפניו ומיהו ל"ג ליה דלייק בגמ' אבריתא דרב שרביא בפניו אין שלא בפניו לא ואמתני' ה"ל למידק ועוד דבעי רב במתנה היאך תפשוט ממתני' דאנותן מתנה קתני בפניו אי גרס לה: (נעיל) **אמר** כל הני **לאו בני חזקה נינהו.** פירוש דמשמע ליה בד"א במחזיק הוא דבעי ג"ש חזקה כלומר במידי דשייך חזקה אבל בנותן כו' משה"ס פריך אמר הני כגון נותן מתנה והאחין שחלקו לאו בני חזקת ג"ש ניהו: **אמר** שמואל **ומאי תבעי ליה לאבא ומה מכר כו'.** אע"ג דשמואל אית ליה ספ"ק דב"מ (דף טו.) דיפה כח מתנה מכח מכר לענין דלא טריף מייתי את השבח היינו אחר שכבר נתקיימה המתנה כדפ"ה: **האי פרצה היכי דמי אילימא דמעיקרא לא עיילי בה והשתא נמי לא עיילי בה מאי עבד.** נראה לר"ג (ט) דהיכי מצינן למימר השתא נמי לא עיילי הא כדי שיכנס ויצא בה קאמר לכך נראה כספרים דגרסינן דמעיקרא לא עיילי בה והשתא עיילי בה טובא עבד: **טובא עבד.** ואין זה כל שהוא אלא כו' ונעל נמי כל שהוא לריך לייבב כעין הני [ה]:

שלא בפניו צריך למימר ליה לך חזק וקני בעי רב מתנה היאך אמר שמואל מאי תבעי ליה לאבא [א] השתא ומה מכר דקא יהיב ליה זוזי אי א"ל לך חזק וקני אין אי לא לא מתנה לא כל שכן ורב סבר [ב] מאן דיהיב מתנה בעין יפה יהיב וכמה כל שהוא כדשמואל דאמר שמואל [ג] גדר גדר והשלימו לעשרה [ד] ופרץ פרצה כדי שיכנס ויצא בה הרי זו חזקה האי גדר היכי דמי אילימא דמעיקרא לא הוו סלקי לה והשתא נמי לא סלקי לה מאי עבד ואלא דמעיקרא הוו סלקי לה והשתא לא סלקי לה טובא עבד לא צריכא [ד] דמעיקרא הוו סלקי לה ברווחא והשתא קא סלקי לה בדוחקא האי פרצה ה"ד אילימא דמעיקרא הוו עיילי בה והשתא נמי עיילי בה מאי עבד ואלא דמעיקרא לא הוו עיילי בה והשתא קא עיילי בה טובא עבד לא צריכא [ה] דמעיקרא הוו עיילי בה בדוחקא והשתא עיילי בה ברווחא א"ר אסי א"ר יוחנן נתן צרור והועיל נטל צרור והועיל ה"ז חזקה מאי נתן ומאי נטל אילימא נתן צרור וסכר מיא מינה נטל צרור ואפיק מיא מינה האי [ו] מבריח ארי מנכסי חברו הוא אלא [ז] נתן צרור דצמד [ח] לה מיא נטל צרור וארוח לה מיא ואמר רב אסי א"ר יוחנן [ט] שתי שדות ומצר אחד ביניהן החזיק באחת מהן לקנותה קנאה לקנות

א) [לקמן סה. ע"ש.], **ב)** [נדרים לג. ב"ק נח.], **ג)** [ע"ל דמקבלן],

אותה קנה **וחברתה לא** קנה. והא דאמרי' בפ"ק דקדושין (דף מ.) גבי עשר שדות בעשר מדינות החזיק באחת מהן קנה כולן התם בנותן לו דמי כולן והכא בנכסי הגר לו במתנה ואע"ג דאין מחוסרין דמים מכל מקום לא הוי כמכר שנתן לו דמי כולן: **ליבני בעלמא הוא דאפיך.** ואע"ג דלפק בה פורתא כשבנה יסוד לא מהני מידי אלא בקרקע העומד לחריסה[א] ולא דמי למולא פלטרין בנויין וסד בהן סיוד אחד דקני להתם משום דהוי בנכסי הגר דהייהו פלטרין[ב] אבל הכא מה הן נכסי הגר הוא קרקע והיא לא נשתבחה שאין ראוי לדור שם כל זמן שאין לבנות וא"ת והא יש בה גג ורלוי ליכנס בה בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים וי"ל דמ"מ לא חזיא לדירת קבע כל זמן שאין בה לבנות דאדרבה קילקלה דמעיקרא חזיא לזריעה והשתא לא חזיא לזריעה:

המציע מצעות בנכסי הגר קנה. ודוקא הניע אבל הלך בבית או שכב לא קנה ואפי' מלא מטות מוצעות ושכב עליהם משמע דלא קנה[ג] דהגבהה משום בעינן: **הרחיצו** וסכו. בפרק כירה (שבת דף מא.) דאמר רחץ ולא סך מעיקרא ולא גרסינן מעיקרא דהכא משמע דסיכה היא בתר רחיצה דליכא למימר שתי סיכות היו עושין דא"כ אמאי לא תניא ליה הכא דקודם רחיצה ומקרא דורחצת וסכת אין ראיה דהכיא סיכה איכא למימר במיני בשמים דהכיא סיכה ולאי שהיא להתבשם ולריח טוב היא אחר רחיצה שלא יעבירו המיס את הבשמים: אדעתא

[א] לקנות אותה ואת חברתה אותה קנה חברתה לא קנה לקנות את חברתה אף אותה לא קנה בעי זירא החזיק באחת מהן לקנות אותה ואת המצר ואת חברתה מהו מי אמרינן (ה) מצר דארעא חד הוא וקני או דלמא האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי [ב] תיקו בעי רבי אלעזר החזיק במצר לקנות שתיהן מהו מי אמרינן האי מצר אפסרא דארעא הוא וקני או דלמא האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי [ג] תיקו א"ר נחמן אמר רבה בר אבוה [ד] שני בתים זה לפנים מזה החזיק בחיצון לקנותו קנאו לקנות אותו ואת הפנימי חיצון קנה פנימי לא קנה לקנות את הפנימי אף חיצון נמי לא קנה החזיק בפנימי לקנותו קנאו לקנות אותו ואת החיצון קנה שניהן לקנות את החיצון אף פנימי לא קנה (ו) א"ר נחמן אמר רבה בר אבוה [ה] הבונה פלטרין גדולים בנכסי הגר ובא אחר והעמיד להן דלתות קנה מאי טעמא קמא לבני בעלמא הוא דאפיך אמר רב דימי בר יוסף א"ר אלעזר [ו] המוצא פלטרין בנכסי הגר וסד בהן סיוד אחד או כיור אחד קנאן וכמה אמר רב יוסף [ז] אמה אמר רב חסדא [ח] וכנגד הפתח אמר רב עמרם האי מילתא אמר לן רב ששת ואנהרינהו (ט) עינין ממתניתא [ט] המציע מצעות בנכסי הגר קנה ואנהרינהו עינין ממתניתא מאי היא דתניא [י] כיצד בחזקה נעל לו מנעלו או התיר לו מנעלו או שהוליך כליו אחריו לבית המרחץ והפשיטו והרחיצו [ג] סכו גרדו והלבישו והנעילו והגביהו קנאו אמר ר"ש לא תהא חזקה גדולה מהגבהה שהגבהה קונה בכל מקום מאי קאמר הכי קאמר הגביהו לרבו קנאו הגביה רבו לו לא קנאו אמר ר"ש [כ] לא תהא חזקה גדולה מהגבהה שהגבהה קונה בכל מקום [ל] א"ר ירמיה ביראה אמר רב יהודה האי מאן דשדא

[ה] קדושין כב., [ו] [ל"ל וסכו], [ז] עירובין כה., [ח] [ל"ל מלר של שני], [ט] [ל"ל אחר ד"ה גדלין], [י] נ"ל דחזקה.

הגהות הב"ח

(א) גמ' מי אמרינן מלר דארעא חד. נ"ב ס"א האי מצר דהאי ארעא דהאי ארעא הוא וקני וכו': (ב) שם פנימי לא קנה רא"ר נחמן: (ג) שם ואנהרינהו לעיינין וכו' והכתיבו וסכו וגרדו וכו': (ד) רשב"ם ד"ה לו דילמא וכו' וכל אחד חשוב מקום בפני עצמו:

מוסף רש"י

התיר לו מנעלו. הסעד לנוקה (קדושין כב:). גרדו. בגלמ"ל בלע"ז (שם). הגביהו. הסעד את הנוקה (שם). מאי קאמר. מה ענין הגבהה דעלמא להגבהה דהכא, הגבהה דעלמא נוקה מגביה המקל והכא אמרינן שהעבד מגביהו מקום עבודה שהנוקה משעבד בו לקנותו בחזקה (שם).

מוסף תוספות

א. והוא שבחה, אבל בבנין אין השבח בחפירה אלא בבנין. רמב"ן. ב. דכיון שהניחן הגר לאותן כתלים בעין בקרקע נעשו גם הכתלים מכלל נכסי הגר וכאילו החזיק בגוף הקרקע דמי. כ"י מיגש.

מסורת הש"ס

רבו א מיי' פ"ח מהל' זכייה הלכה ז סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' ערה סעיף מ:
רבו ב ג מיי' שם טוש"ע שם ס"ט:
רבח ד מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעי' י:
רבט ה מיי' שם פ"ג הלכה ט סמג עשין פב טוש"ע ח"מ שם סעי' כא:
רל ו ז ח מיי' שם הל' ג
רלא ט מיי' שם הל' ד טוש"ע שם סעיף טו:
רלב י כ מיי' פ"ג מהל' מכירה הל' ג ופיין בהשגות וכנסף משנה סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' קלו סעיף ג:

רבינו גרשום

הגר: לקנות אותה ואת חברתה. דלא החזיק אלא באחת ובני לא מיקני מהחזקה האחת שתי השדות דסבר הואיל והמצר עולה לשתיהן כשדה אחת דמי. אעפ"כ לא קני אלא אותה שהחזיק בה: לקנות את חברתה. כלומר דלא נתכוין לקנות אותה שהחזיק אלא חברתה: אף אותה. שהחזיק בה: לא קנה. משום דלא נתכוין לה כל שכן חברתה דלא קנה: לקנות אותו ואת הפנימי. בחזקת החיצון דסבר הואיל ואית ליה דרך החיצון לא צריך להחזיק אלא בחיצון ובהוא חזקה אקנה שתיהן. אפילו הכי לא קני אלא חיצון: החזיק בו לקנות את הפנימי דהחזיק בחיצון ולא נתכוין לקנות החיצון אלא בחזקת חיצון סבר לקנות פנימי. לא תימא דפנימי לא קנה הואיל דלא החזיק בו. אלא אף חיצון דאחזוק לא קנהו הואיל דלא נתכוין לקנותו אלא לפנימי. החזיק בפנימי והי' קמכוין ומבין לקנות אותו ואת החיצון קנה שתיהן הואיל ויש דרך לפנימי על החיצון. החזיק בפנימי ולא לדעת לקנות את הפנימי אלא לקנות באותה חזקה את החיצון. אף פנימי לא קנה וכל שכן חיצון דמאחר דלא קנה פנימי לא קנה חיצון: לבני בעלמא הוא דאפיך. כאדם שמהפך לבנים ממקום למקום דלא חשוב עיקר בנין כ"ז שלא העמיד הדלתות כדאמר נעל דהיינו עיקר: סיוד. בסיד: וכיור. צייר בו ציור אחד בכותל מן הסיד על שמי קורה כמו שעושין בפלטין וכנגד הפתח הוי חשוב דניכר: המציע מצעותיו של נכרי בנכסי הגר אע"ג דלא הוי לא נעל ולא גדר הוי חזקה: ואנהר לעיינין. שהראה לנו ראיה לדבריו מן המשנה דחזקה כל שהוא הויא חזקה: הגביהו העבד קנאו. דהיינו קצת שימוש: ה"ק אגבהיה איהו לרביה קנייה. דהיינו חזקה דקצת שימוש: הגביהו רבו לעבדו. היינו טפי עיקר מחזקה דהגבהה קונה בכ"מ אפי' ברשות של חבירו ואפי' לא שכר המקום: (נוסחא א') ואם שכר מקומו והגביהו והניחו שם קונה.

דשדא ליפתא בי פילי. שזרע לפת בתוך נקעים של קרקע הגר ולא כיסה עפר ולא עשה כלום כי אם זריקת הלפת בתוך המרץ לא הויא חזקה שהרי לא עשה שום תיקון בקרקע והשלכת זרע בקרקע אינו מעשה אלא אם כן זורע ואח"כ מכסהו (ג) ואע"פ שגדל הלפת ונשרש בקרקע היום ולמחר ממילא הוא לקשקש ולא דמי לרפק בה פורתא דמעשה קעביד בגוף הקרקע ומשביח הקרקע מיד במחרישה זו וכן למד לה מיא דאמרן לעיל [נג.] הרי משקה את השדה ומנגב את הקרקע אבל האי מאי קעביד ואכילת הלפת נמי איכא חזקה לאכילת פירות אינו קונה ולא הויא חזקה לקנות שהרי אינו עושה בלקיטת הפירות ולא באכילתם שום תיקון בקרקע שיהא דומה לנעל גדר ופרץ וגם לא להליא מצעות בנכסי הגר [נג.] דהתם קמיתהני גופו מן הקרקע וקמשמשא ליה קרקע כעבד לרב והכי נמי אמרינן לקמן בשמעתין [נ.] והכי אכילת פירות דבנכסי חבירו קונה לענין חזקת שלש שנים להיות אכילת הפירות של שלש שנים עומדים במקום שטר ובנכסי הגר לא קנה כלומר לגבי לקנות קרקע מיד כדין קרקע שנקנית בכסף בשטר ובחזקה דנעל וגדר לא הויא חזקה: **פיוי.** כמו פילאי: **דפשה דיקלא.** כמו ויפשחני (איכה ג). נוטל מן הענפים ויש שמפשחין אותו לצורך הדקל לפי שענפיו מרובים ואין מניחין אותו ליגדל ומהניא ליה הפשיחה לזימור בכרם: **אדעתא דדיקלא.** כדי שיגדל (ד): **קני.** הדקל: **אדעתא דחיותא.** אם מפשיחו לצורך בהמותיו להאכילן ואינו מתכוין להנאת הדקל ומיהו בלקיטת הענפים מתכוין הוא להחזיק בדקל ולקנותו בחזקה זו לא קני ואע"ג דממילא מהני לדקל כיון דאינו מתכוין לתקן הקרקע דומיא דנעל וגדר אלא בלקיטת פירות מתכוין לא הויא חזקה וכמחזיק שלא מדעת דמי וכי קאמר מתכוין אני לקנות בלקיטה זו הרי הוא כמי שהולך בשוק ואומר רוצה אני להחזיק בשדה פלוני דבדיבור בלא מעשה לא הויא חזקה דתרתי בעינן שיעשה תיקון בקרקע בידים ובאותו תיקון יהא מתכוין לשם תיקון כדי להחזיק: **היכי דמי.** מנא ידעינן אי אדעתא דדיקלא או אדעתא דחיותא עבד שלא יוכל לכפור ולטענו אדעתא דדיקלא עבדי: **מהאי גיסא ומהאי גיסא.** אם מכל צדדין ליקט כאן מעט וכאן מעט אדעתא דדיקלא שכן מנהג לעשות כי האי גוונא הוא דאיכא למימר אדעתא דדיקלא ואע"ג דאיכא למימר נמי אדעתא דחיותא מסתמא כל אדם אדעתא להחזיק מתכוין וכל היכא דאיכא למימר הכי והכי אמרינן אדעתא למיקני מכוין: **כולה מחד גיסא.** מקלקל הוא את האילן שמגלהו כולו מצד אחד והוה ולאי אדעתא דחיותא למוד מכוין דלאילן לא חיים: **האי מאן דזכי זיליה.** מכבד ומטהר את השדה מקימים ועשבים רעים: **אדעתא דארעא.** שהתא נוחה לחורש: **קא רבדי ווזטרי.** איכא למיתלי אדעתא דארעא אבל שבק זוטרי ליכא למיתלי אלא אדעתא דליבי קני דכל לקיטת פירות לא קני: **שקל רבדי ווזטרי.** מסיר המכשולות ומשוה פני הקרקע שתהא חלקה ולא תכשל המחרישה ותשבר: **קני.** דדמי לחורש: **דבי דרי.** גורן לדוש שם תבואה כיון דקרקע זה לחרישה עומד ולא לגורן ואף לאחר שיחליקו לגורן ויחבוט שם חטין יהא צריך (ה) שם לחרוש ולזרוע נמצא שאין גורן זה כאן כי אם קלקול ואין זה מתקן השדה כי אם מקלקל וכל תיקון שסופו לסתור אינו אלא קלקול ומעיקרא לא מתקן הוא ולא דמי לנעל וגדר ורפק ביה פורתא והשקאת מים שכל דברים הללו אין סופן לסתרן אבל גורן זה סופו לקלקלו ולסתרו דעיקר דאחרינא לחרישה קיימא אבל אם רצה לעשות שם גורן קבוע לעולם נראה בעיני דקני דאין לך חזקה גדולה מזו: **מוליא.** תל: **נגא.** גומא: **שקל מוליא ושדא בנגא אדעתא דארעא.** לקח התל והשליך בגומא נמצא שהשוה כל הקרקע איכא למימר דלחרוש עשה שלא תתעכב המחרישה: **מוליא במוליא ונגא בנגא.** התל הרחיב במקומו והשפילו ונותן מגבהו סביבתו לגדלין שלא יהא זקוף כל כך וכן נגא בנגא שפתי הגומא השפיל (ו) וגדר לאמצעיתה ועשית הגומא חלקה הרי הגומות לבד והתלים לבד והרי יש כאן מקומות מקומות חלקים כל אחד לבדו: **אדעתא דבי דרי.** ראוי הוא לחבוט חטים ולא לחרישה. וכל החזקות הללו בין בנכסי הגר בין במתנה בין במכר והאחין שחלקו: **דפתח מיא.** שיכנסו בשדה: **פתח פרי בני.** אחד לצד הנהר ליכנס המים ואחד לצד שני לצאת: **אדעתא דכווי.** לצורך דגים נתכוון ולא להשקות השדה דאי להשקות השדה מתכוין היה לו לעשות פתח אחד ויתעכבו שם המים וגם הדגים יהו צלודין שם מאיליהן: **כתפשיחא.** כדאמרן לעיל דפשה דיקלא אדעתא דחיותא כולה מחד גיסא: **רפק סוסיה פורסא.** דהיינו עודר תחת האילן דמהני ליה כחורש לזריעה: **דזמחזקי איגבי.** אדעתא דדיקלא דהיינו מהאי גיסא ומהאי גיסא: **הלר לורה.** לורת חיה לו עוף: **בנכסי הגר.** בכתלי הבית אבל סיוד וכיור דאמר לעיל (דף נג.) אמה כנגד הפתח לאו היינו לורת בריה אלא ציורים בעלמא מעשה צעצועים ופרחים אבל לורת חיה או עוף חשובה ודי באחד ולא בעינן אמה ולא כנגד הפתח: **דרב לא קנה לגינתא דבי רב.** גינה הסמוכה לבית מדרשו והיתה של גר ומת וקנאה רב בכך שעשה בה לורה להחזיק בה. ומכללא דהך מעשה אימתר הך דרב: **המסויימת במלריה.** שיש לה מלר בתרבע רוחותיה: **כיון שהכיש בה.** וחפר במרה מכוש אחד הכאה אחת בקרקע קנה כולה דהיינו רפק בה פורתא וכגון קרקע שעומד לחרישה אבל בבית לא הוי חזקה ול"ש נכסי הגר קנה כולה: **לא קנה אלא מקום מכושו בלבד.** ודוקא נכסי הגר אבל מכר וקבל זוזי אפילו עשר שדות בעשר מדינות והחזיק באחת מהן קנה כולן כדאמר שמואל בפרקי קמאי בב"ק [יב.] וקדושין [מז:] ובספרישת לעיל (דף נג.). ובהך פלוגתא הלכתא כרב דהא ר"נ עבד עובדא כוותיה דרב לקמן בשמעתין: ושאינה

אדעתא דציבי לא קני. ואע"פ שמתקן הקרקע וכן פשה דיקלא אדעתא דחיותא אע"פ שהדקל מיתקן בכך דלעולם לא קני אלא אם כן מתכוין לקנות כדאמרינן לעיל לקנות את חביתה אף אותה לא קנה כיון שלא נתכוין לקנותה וביבמות פרק ר"ג (דף נב:) אמר הא למה זה דומה לעובד בנכסי הגר וכסבור שלו הן דלא קנה ובספרה (ב"ק דף מט: ושם) אמר דהמחזיק בשטרותיו של גר מהו מאן דמחזיק בשטרא אדעתא דארעא הוא מחזיק ובאדעתא הא לא אחזיק ושטרא נמי לא קנה דלאו דעתיה אשטרא או דלמא דעתיה נמי אשטרא ואין להקשות דאע"ג דאין דעתיה אשטרא אמאי אין ידו קונה לו שלא מדעתו כמו חצרו דאגר מתורת יד איתרבאי דהא דאגר קונה לו שלא מדעתו היינו שאינו יודע אם הוא בחצרו ואם היה יודע היה רוצה לקנות אבל אם יודע ואין מתכוין לקנות לא קני וא"ת מצא בגל או בכותל יצן דתנן בחלו מציאות (ב"מ דף כה:) הרי אלו שלו מפני שיכול לומר של אמוריים הוא אמאי לא קניא ליה חצרו וי"ל דבדבר שאין הווה שימצא לא קנה חצרו שלא מדעת:

מוליא במוליא כו'. הקשה ר"ר יוסף דאורליינ"ש (ו) משמע שצריך קרקע שוה לחרישה יותר מלדישה ואין סברה דלדישה צריך הרבה יותר שוה וחלק[א] ומה שפירש נמי בקונטר' דאם עושה אדעתא דגורן קבוע קני היכי ידעינן אי עבד אדעתא דגורן קבוע או אינו קבוע והיה מפרש דבי דרי דהכא היינו להעמיד שם בהמות[ב] כמו אבי דרי מושבנא (שבת דף נב.) דלקמן (דף מ.) תנן דבהעמדת בהמה לא קני ור"ת הגיב לו שהם היו דשים במוריגים ולא היו צריכין להשוות קרקע כל כך[ג] ושאינה

[א]דשדא ליפתא בי פילי דארעא דגר לא הוי חזקה מאי טעמא בעידנא דשדא לא הוי שבחא השתא דקא שבח ממילא קא שבח אמר שמואל [ב]האי מאן דפשה דיקלא אדעתא דדיקלא קני אדעתא דחיותא לא קני [ג]ה"ד [ד]שקל מהאי גיסא ומהאי גיסא אדעתא דדיקלא כולא מחד גיסא אדעתא דחיותא ואמר שמואל [ה]האי מאן דזכי זיליה אדעתא דארעא קני אדעתא דציבי לא קני [ו]היכי דמי [ז]שקל רבדי וזוטרי אדעתא דארעא שקל רבדי ושבק זוטרי אדעתא דציבי ואמר שמואל [ח]האי מאן דאתקיל תיקלא אדעתא דארעא קני אדעתא דבי דרי לא קני היכי דמי [ט]שקל מוליא (א) ושדא בנצא אדעתא דארעא מוליא במוליא ונצא בנצא אדעתא דבי דרי ואמר שמואל [י]האי מאן דפתח מיא בארעא אדעתא דארעא קני אדעתא דכווי לא קני היכי דמי [יא]פתח תרי בבי חד מעייל וחד מפיק אדעתא דכווי חד בבא אדעתא דארעא [יב]היא איתתא דאכלה דיקלא בתפשיחא תליסר שנין אתא ההוא (ב) [יג]רפיק תותיה פורתא אתא לקמיה דלוי ואמרי לה קמיה דמר עוקבא [יד]אוקמיה בידיה אתאי קא צווחא קמיה אמר לה מאי אעביד לך דלא אחזיקת כדמחזקי אינשי אמר רב [טו]הצר צורה בנכסי הגר קנה דרב לא קני לגנתא דבי רב אלא [טז]בצורתא: איתמר שדה המסויימת במצריה אמר רב הונא אמר רב [יז]כיון שהכיש בה מכוש אחד קנה כולה ושמואל אמר לא קנה אלא מקום מכושו בלבד ושאינה

מסורת הש"ס

א) מו"ק י:, ב) [סס], ג) סס, ד) [סס ע"ש], ה) עיהיכין כס., ו) [עי' תוס' יומא נד: בד"ה כיהיכין], ז) [ועי' תוס' מו"ק י: ד"ה מוליא],

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אדעתא כו' אבל אם יודע ואינו מכוין לקנות. עיין גיטין דף פא ע"א תוס' ד"ה ליקט:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ושדא בגגא אדעתא דארעא. נ"ב ובמס' מו"ק דף י' ע"ב איתא להדיא איפכא: (ב) שם אתא ההוא גברא רפיק: (ג) רשב"ם ד"ה דשדא וכו' מכסהו עפר ואע"פ וכו' משקה את השדה ומטיב ומנגב: (ד) ד"ה אדעתא דדיקלא כדי שיגדל הדקל כפ"ל ומיהא קני ממתק: (ה) ד"ה דבי דרי וכו' יהא צריך לחרוש שם ומרוע: (ו) ד"ה מוליא במוליא וכו' הספיל וגדרר לאמצעיתה: (ז) תוס' ד"ה מוליא וכו' הר"י אורליינ"ש הכא משמע וכו' דצריכה לריך הרבה. נ"ב פיעמה על התוס' שלא הרגישו דבמס' ר"ה דף י' ע"ב איתא להדיא איפכא דבעלה שכאן הוא ט"ס וצ"ל איפכא:

מוסף תוספות

א. ואיפכא הול"ל דמוליא בנצא ונצא במוליא אדעתא דבי דרי. ריטב"א, (ועיין מו"ק י: תוד"ה מוליא, דקן גריס הכי"ף). ב. [ד]אין זה תיקון תשוב ואינו צריך שם להשוות כל כך ולפיכך לא קנה. סס. ג. כדכתיב (ישעיה מא) הנה שמתיך למורג חדש בעל פיות וכו' תדוש הרים ותדוק. סס.

רבינו גרשום

לפת בפילי ארעא דגר. ששהל לפת בארעיה דגר בנקעיה דבאותה שעה לא שבח דליהוי חזקה: דפשה דיקלא. שעוקר קצת הענפים של דקל של גר: אדעתא דדיקלא. אם לצורך הדקל מתכוין שיגדיל יותר וישביח הוי חזקה וקני: אם לצורך חיותא. להאכיל הענפין והלולבין לבהמתו לא קני הדקל: דזכי זביא. שמכבד ומזכי את השדה אדעתא דארעא כדי שתהא נוחה לחרוש ולזרוע קני: אבל אם אדעתא דציבי. ללקט הענצים להסקה לא קני: דתקיל תיקלא. למשוי קרקע השדה: אדעתא דארעא. שתהא נוחה לחרוש ולזרוע קני: אדעתא דבי דרי. לחבוט שם חטים: מוליא. תל: נצא. חריץ: שקל מוליא במוליא. שנוטל ראש המוליא ונותן סביב התל כדי להרחיבו. נצא בנצא שנוטל מצידי הגומא ומשליך למטה בקרקעית, כדי להשוותה ולהרחיבה ג) היינו אדעתא דארעא. ד) כמו אמת המים שמשקה בכל השדה: פתח תרי בבי. שפעמים סוכר האחד ומוציא המים באחר היינו אדעתא דכווי: בתפשיחא. בנכסי הגר ולא היתה לנקות כל האילן ביחד אלא כדאמר לעיל: אתא חד גברא רפק ביה. חפר תחתיו שעידרו כמו שחופרין תחת האילנות: אלא בצורתא. בציור שצייר בכותלה: המסוימת. המסומנת שניכרת בין השדות שהמצרים גבוהין סביבה והיא של גר: ניכוש. חפירת יד:

מוסף רש"י

דשדא ליפתא בי פילי. נטע לפת בגומא שאמלא בקרקע הגר ולא חפרה הוא אלא חפרה במקום ראשון קנה (שרובין כה.). לא הוי שבחא. ולא חזקה היא ואמן נעל גדר ופרץ כל שהוא תקן, מידי דמה ניסוי חזקה (שם). ממילא קא שבח. והיא שעמלא לאו מיהו מחזיק כה אלא לפת הוא דשבח ואזיל (שם). דפשה דיקלא. שזומר הדקל מן הענפים שבו (מו"ק י:) דפשה, לשון פיסוק (איכה ג יא). שקל מהאי גיסא ומהאי גיסא. ענפים יבשים שבו הייט אדעתא דדקלא (מו"ק י:). אדעתא דחיותא. דרפיין למאכל בהמה, דנקט מן הענפים דמחד גיסא בין לאין בין יבשין לצורך מאכל בהמה (שם). דזכי זביא. שמכבד את הקרקע ענצים קטנים שעליה שיטולם (שם). אדעתא דארעא. שלהכי ליקטן שרוצה לזרוע הקרקע שלוקטו גדולים וקטנים (שם). אדעתא דציבי. אם ליקטן אדעתא דענצים להסקה, דנקט רבכי ושבק זוטרי (שם). דאתקיל תיקלא. שחופר מעט האדמה (שם). אדעתא דארעא. שחופר שדהו לצורך ענפים שבו אדעתא דבי דרי. לצורך הגורן לחבוט שם חטין (שם). שקל מוליא. שטטל אותן הקרקע ממקום גבוה, ונצא בנצא. שחופר במקום נמוך ומניחו במקום נמוך. הייטו אדעתא דארעא, שזה דלכו של חורש שדהו שלוט משניה בחוה מקום שיכה המחרישה בקרקע אשלו במקום נמוך חורש (שם). אדעתא דכווי. שעשין המים שיגלאין מן הגומא של ביכר לתוך לצורך שיגלו המים ויתמירו הדגים (שם). פתח תרי בבי. חד שבו נכנסין המים לגומא ונכנסין אף הדגים לגומא וחד שהמים יוצאין תוך לגומא והדגים שמתמירים בתוכה ולוקחים לותם (שם). חד בבא. דפתח חד בבא שבו נכנסים המים לגומא ואיתך פתח שבו יוצאין המים לתוך לא פתח, אדעתא דארעא. שבהגומא מגיאה מים ויגאין המים לתעלה ומשקין כל השדה (שם).

רלג א מיי' פ"ב מהל' זכיה ומתנה הל' י' סמג עשין עג טוש"ע מ"מ סי' עה סעיף כב:
רלד ב ג מיי' שם הל' ל' ה
טוש"ע שם סעיף יח:
רלה ד ה מיי' שם הל' ה ו
טוש"ע שם סעיף יח:
רלו ז ז מיי' שם הל' ו ז
טוש"ע שם סעיף יט:
רלז ח ט מיי' שם הל' ז ח
טוש"ע שם סעיף כ:
רלח י כ מיי' שם הל' כ
סמג שם טוש"ע שם סעיף יב:
רלט ל מיי' שם הל' ל
טוש"ע שם סעיף יד:
רמ מ מיי' שם פ"א הלכה י סמג שם טוש"ע שם סעיף ג:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות